

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

นักวิทยาศาสตร์คาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2100 อุณหภูมิโลกเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉลี่ย 1.0 - 3.5 °C ทั้งนี้ มีความเป็นไปได้ว่าจะพบแมลงพาหะนำโรคในพื้นที่ใหม่ๆ พร้อมกันด้วย ผลกระทบของภาวะโลกร้อนส่งผลให้โรคติดต่อที่มีแมลงพาหะ มีอาการรุนแรงยิ่งขึ้น เช่น โรคไข้เลือดออก ซึ่งเป็นโรคสำคัญที่มีแมลง เป็นพาหะนำโรคพบในประเทศเขตร้อน และเขตร้อน ทั้งนี้ อุณหภูมิที่สูงขึ้นส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการเพาะพันธุ์ที่สั้นลง และทำให้แมลงสามารถมีหลายรุ่น (generation) มากขึ้นต่อปี นอกจากนี้ ภาวะโลกร้อนยังส่งผลกระทบต่ออุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ และปริมาณน้ำฝน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ เอื้อประโยชน์แก่ด้านชีววิทยาและนิเวศวิทยาการระบาดของแมลงพาหะ, โฮสต์ตัวกลาง (Intermediate host) การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเพิ่มสูงขึ้นด้วย (Andrew, et.al. 2000) เช่น โรคมาลาเรียที่เป็นโรคสำคัญ ที่องค์การอนามัยโลก (2005) รายงานถึงสถานการณ์การระบาดอย่างหนัก ส่งผลทำให้เป็นสาเหตุการตายมากกว่า 1 ล้านคนต่อปี จากผู้ป่วยประมาณ 350-500 ล้านคนต่อปี พบมากกว่า 107 ประเทศ หรือประมาณ 60% ของประเทศทั้งหมดในทวีปแอฟริกา และอีกประการหนึ่ง พบว่าเมื่อเร็วๆ นี้ ปรุสต์ตัวในยุโรป ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคใหม่ๆ หลายชนิด เช่น Bovine spongine encephalitis (BSE), ไข้หมู (swine fever) เท้าปากเปื่อย (foot and mouth disease) และไข้หวัดนก (chicken flu) (Takken, et.al. 2008) ทั้งหมดนี้ ไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะในประเทศยุโรป แต่ส่งกระทบไปทั่วโลก แม้กระทั่งประเทศไทยเอง มีการเฝ้าระวังการระบาดของโรคเหล่านี้เพิ่มเติมที่ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่านับวันแมลงพาหะนำโรคยังมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้น รวมทั้งรื้อพาหะนำโรคด้วย

Wittman และ Baylis (2000) รายงานว่าภาวะโลกร้อน ส่งผลก่อความเสียหายแก่ธุรกิจปศุสัตว์ในประเทศอังกฤษ เนื่องจากพบการระบาดของริ้น *Culicoides imicola* แมลงพาหะนำโรค arbovirus หลายชนิด โดยเฉพาะโรค Bluetongue (BT) และ African horse sickness (AHS) ซึ่งจากเดิม ริ้นพบระบาดเฉพาะในเขตยุโรปตอนล่างเท่านั้น แต่ปัญหาภาวะโลกร้อนส่งผลต่อการแพร่กระจายสู่ยุโรปตอนเหนือ และคาดว่า การแพร่ระบาดของริ้น *C. imicola* มีผลต่อการแพร่เชื้อ BT และ AHS สู่ริ้นชนิดอื่นๆ อีกด้วย ปัญหาการระบาดของริ้นกระทบต่อการท่องเที่ยวในรัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย รายงานการระบาดของริ้น ที่เรียกชื่อสามัญว่า Sandflies พบระบาดกัดผู้คน ก่อความรำคาญ และคันระคายเคืองผิวหนัง แก่นักท่องเที่ยวและนักตกปลา (Reye, 1963) และมีการศึกษาผลกระทบจากริ้นที่ผลต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพและสาธารณสุข ของอ่าว Heyvey ซึ่งทำให้ต้องสูญเสียภาษีเพื่อทุ่มงบประมาณในการกำจัดริ้นมากกว่า 25 ล้านเหรียญออสเตรเลีย (Jay, et.al. 2006)

ในประเทศไทย พบการระบาดของโรคเช่นกัน เป็นปัญหาส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด โดยรองผู้ว่าราชการจังหวัด นายชราวุธ จันทร์ ประชุมเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหารันที่สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เสนอปัญหาที่นักท่องเที่ยวร้องเรียนว่าแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง พบโรคระบาดกวนนักท่องเที่ยว บางรายแพ้มากจนต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล (ผู้จัดการออนไลน์, 7 กค. 2554)

ตารางที่ 1.1 การแพร่ระบาดของโรค Bluetongue และ African horse sickness ในยุโรป (Wittman, *et.al.* 2001)

การระบาด (outbreak)	ปี
Bluetongue	
โปรตุเกสและสเปน	1956
Lesbos	1979
Rhodes	1980
กรีก	1980-2000
บัลแกเรียและตุรกี	1999
อิตาลีและ Corcica	2000
African horse sickness	
สเปน	1966
สเปนและโปรตุเกส	1987-1990

จากประสบการณ์ของการทำวิจัยสำรวจ พบการระบาดของโรคจากหลายๆ จังหวัดในประเทศไทย แต่พบมากในจังหวัดแถบชายทะเล เช่น หาดปากเมง จังหวัดตรัง (อรุณรัตน์, 2553) หาดในยาง และเกาะยาว ในจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยโรค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนกระทั่งปัจจุบัน พบว่า การระบาดของโรคมีเพิ่มจำนวนมากขึ้น และพบการร้องเรียนมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้น โครงการนี้ เป็นโครงการริเริ่มเพื่อจะต่อยอดแบบบูรณาการในอนาคต ทั้งนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับโรคติดต่อ ในประเทศไทยยังน้อยมาก มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นมหาวิทยาลัยแรกที่ส่งเสริมให้มีการวิจัยเรื่อง โรค อย่างจริงจัง ดังนั้น การศึกษารันในรายงานวิจัยนี้ คงเป็นประโยชน์ในอนาคต ไม่น่าก็น้อย อย่างน้อยเพื่อเป็นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อรองรับปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ไม่ว่าจะเป็น โรคอุบัติใหม่ หรือ โรคอุบัติซ้ำ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้น หรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ แต่จากปัญหาภาวะโลกร้อนที่กล่าวมาข้างต้น มีแนวโน้มในการเกิดโรคอุบัติใหม่ หรือโรคอุบัติซ้ำ จากแมลงพาหะชนิดต่างๆ รวมทั้งโรค ที่มีขนาดเล็กด้วย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และปศุสัตว์ของประเทศไทยในอนาคตก็เป็นได้